

TL 2029 Türk Kültürü Araştırmaları

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can TEZİÇ.

14. Hafta

Sosyalist Dönemde Etno-Sosyal Süreç.

Hazırlık Soruları:

- **Sovyet milliyetler Politikasının sosyalist dönem içerisinde etno-sosyal süreçler içerisindeki yerini değerlendiriniz.**

Bromley sosyalist dönem içerisinde etno-sosyal sürecin gelişimi hususunda Sovyetler Birliği dönemini ele almıştır. Sosyalist insanın gerçekleştirilmesinde araç olarak formüle edilen Sovyet Milletler Politikası çerçevesinde millet olgusu enternasyonal bir çerçevede ve burjuva milleti olgusunun reddiyesi üzerinden tekrardan yorumlanmıştır.

Marksist anlayış çerçevesinde millet olgusu ele alındığında, millet kapitalist üretim tarzı içerisinde sistemin hakim güçlerinin bir iktidar aygıtı olarak ortaya çıktığını iddia etmektedir. Sosyalizme geçiş ile birlikte sınıf kavgasının son bulması sonucunda milletler arasındaki çatışmaların da son bulacağı Marksist düşünürlerce ileri sürülmektedir.

Sovyetler Birliği deneyiminde kapitalizmden sosyalizme geçiş süreci içerisinde karşılaşılan en karmaşık sorunların başında “ulusal sorun” gelmektedir. Ulusal sorun ulaşılabilecek olan yeni Sovyet toplumunu endüstrileşme, kolektivizasyon ve kültürel devrim gibi olgular çerçevesinde düşünüp formüle etmiştir. Bu mantıktan hareketle Sovyetler Birliđinin kurulması ile öncelikle ele alınan sorun

sosyalist bir sistem içerisinde tüm milletlerin önce yakınlaşması (sbljeniye) ve birbirlerine yaklaşan milletlerin arasındaki birliğin uluslar arası bir çerçevede dostluk ve kardeşlik anlayışı ile güçlendirilmesidir. Bu anlayış üzerinde şekillenen Sovyet milletler politikası ilk yıllarında milletler arası ilişkinin sosyalist sistem içerisinde ekonomik, hukuksal, psikolojik yönlerini derinlemesine ele almıştır.

Bu dönüşümün önündeki engellerden en büyüğü ise ise Sovyet toplumunu oluşturan farklı etnik grupların sosyo-ekonomik ve kültürel olarak birbirlerinden farklı gelişmişlik seviyelerinde olmalarındaydı. Avrupa Rusya'sında Ruslar, Ukraynalılar, Beyaz-Ruslar, Baltık Cumhuriyetleri ve Trans Kafkasya da kapitalizm görece olarak gelişmişken Orta Asya'da halen feodalizm egemendi. Diğer taraftan kuzey bölgelerde ise (Evenk, Çukçi, Nenets ...vs.) kabile ve soy sistemine dayalı bir toplumsal örgütlenmenin yanında avcı-toplayıcı bir yaşam mevcuttu.

Bunun dışında Sovyetler Birliğini oluşturan nüfus Ortodoksi, İslam, Budizm gibi derin kültürel sınırlar ile de bir birinden ayrılmakta idi.

Lenin bu sorunun aşılması için ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı fikri üzerinde durmuş ve var olan unsurların bir birlerinden ayrılması değil tam tersinde büyük bir ülke içerisinde demokrasi ve sosyalizm yararına ülkeyi oluşturan tüm unsurlar (ülkeyi oluşturan milletlerin işçilerinin) arasındaki ilişkilerinin geliştirilmesi olarak yorumlamaktadır.

Bu fikir sonucunda Sovyetler Birliği 30 aralık 1922 yılında eşit hukuk ve halkların birleşmesi mantığında kurulmuştur. Bu süreci milli-cumhuriyetlerin inşası süreci takip etmiştir.

Bu durum millî ve enternasyonal olmak üzere bir birine zıt iki olguyu karşı karşıya getirirse de, Sovyet Milletler Politikası bu iki olguyu karşılıklı diyalektik bir ilişki üzerine oturtmuştur. Bir yanda etnik-cumhuriyetler içerisinde milletler sosyal, ekonomik, kültürel olarak kendilerini geliştirirken, diğer taraftan sosyalist prensipler içerisinde gelişen milletlerin yakınlaşması (sbljeniye) ile milli-cumhuriyetler eriyecek ve birlikte ortak bir Sovyet Milleti oluşturacaklardır.

Bromley, millet olgusunun tarihsel bir sosyal oluşum olduğu ve bu oluşumun sınıf yapısı gibi sosyal dinamikler üzerinde tarihsel olarak geliştiğini yazsa da kapitalizmden sosyalizme geçiş ile birlikte sosyalist ekonomi, sosyalist kültür gibi olguların kapitalizmden kalan sosyal dinamiklerin yerini alması ile birlikte sosyalist temelli milletlerin Sovyet devleti çerçevesinde yakınlaşıp Sovyet Halkını oluşturacağını söylemektedir.

Sosyalist dinamikler temelinde inşa edilecek olan sosyalist-milletler ise form olarak milli, içerik olarak sosyalist bir yapıya sahip olmaları planlanmıştır. Bu plana göre, her bir millî devletin kendi millî işçi sınıfı yaratılacak ve proleter halkların karşılıklı yardımlaşması ile sosyalizm temelinde tüm dünyanın proleter halkları bir araya geleceklerdir.

Sonuç olarak sosyalist dönemde millet olgusu kapitalist dönemde kendisinin oluşumunda rol almış olan sosyo-kültürel ve ekonomik dinamiklerden arınmış ve enternasyonal bir ideoloji ile diğer milletlerin işçileri ile ileride oluşacak olan komünist topluma geçiş sürecinde rol alan geçici bir olgu olarak görülmektedir.

Temel Kaynak

Teziç, M.C. (2017) Yu. V. Bromley'in Metodolojisinde Etnos Olgusunun Diky ve Yatay Taksonomik Düzlemlerde İncelenişi. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. Cilt. 14, Sayı 1. ss. 185-205.

Yardımcı Kaynaklar:

Banks, M. (1999) *Ethnicity: Anthropological Constructions*. Routledge.

Fenton, S. (2003) *Ethnicity*. Cambridge, UK: Polity, Oxford, Malden, MA: Blackwell.

Hutchinson, J.; A. D. Smith. *Ethnicity*. (1996). Oxford University Press: Oxford, New York. ss.3-14.

Teziç, M.C. (2013) Rassmotreniye russkoye (sovyetskoy) teorii etnosa cherez konstruktivistskuyu perspektivu «primordial'nıy konstruktivizm». *Obshestvo-sreda-razvitiye*. no. 4. ss. 109-113.